

УДК 340:[336.7:004]
DOI 10.32782/cuj-2024-2-12

Самсін Роман Ігоревич
кандидат юридичних наук,
адвокат
ORCID: 0000-0002-2662-938X

КЛАСИФІКАЦІЯ ВІРТУАЛЬНИХ АКТИВІВ

У статті досліджуються інституціональні та наукові підходи до визначення видів та класифікації віртуальних активів. Зазначається, що на етапі появи та поширення криптопродуктів, криптотокени яких мали цифрове вираження вартості та оборотоздатність, вони отримали назву «криптовалюти» і в документах міжнародних та державних інституцій різних країн і наукових публікаціях визначалися та досліджувалися види криптовалют. Відсутність термінологічної одноманітності в цій сфері, паралельне використання понять «криптовалюти», «віртуальні валюти», «криптоактиви» тощо призвело до того, що окремі види криптопродуктів, криптотокени яких мали цифрове вираження вартості та оборотоздатність, виділялися як види криптовалют, віртуальних валют, криптоактивів та ін. Відзначається, що введення поняття «віртуальні активи», як узагальнюючого поняття для різних видів криптопродуктів, криптотокени яких мають цифрове вираження вартості та оборотоздатність, не дозволило сформувати єдиного підходу до визначення видів таких активів. Вказано, що класифікація віртуальних активів допомагає визначити, як види віртуальних активів можуть бути використані в різних економічних і соціальних контекстах. Запропонована авторська класифікація віртуальних активів за такими класифікаційними ознаками: характер їх випуску (централізований чи децентралізований) та тип криптотокенів (інвестиційні токени, службові токени, NFT, стейблкоїни, цифрові валюти центробанків (CBDC), криптовалюти тощо). Наголошено, що правове регулювання відносин у сфері обороту віртуальних активів, що мають централізований характер, повинно бути спрямовано на встановлення вимог до емітентів та суб'єктів, що надають послуги у сфері їх обороту, в той час як правове регулювання відносин у сфері обороту віртуальних активів, що мають децентралізований характер, може бути спрямоване лише на суб'єктів, що надають послуги у цій сфері і мають намір здійснювати свою діяльність легально, бо в інших випадках воно буде мати декларативний характер.

Ключові слова: криптовалюти, віртуальні валюти, віртуальні активи, криптоактиви, правове регулювання, види, класифікація, інвестиційні токени, службові токени, невзаємозамінні токени цифрові валюти центробанків, стейблкоїни.

Samsin R. I. Classification of virtual assets

The article examines the institutional and scientific approaches to defining and classifying virtual assets. It is observed that at the nascent stage of the emergence and distribution of crypto-products, including crypto-tokens that exhibited a digital expression of value and negotiability, they were designated as "cryptocurrencies" in the documents of international and state institutions of various countries and scientific publications. The lack of terminological uniformity in this area, the parallel use of the concepts of "cryptocurrencies," "virtual currencies," "cryptoassets," etc., has led to the fact that certain types of crypto-products, cryptotokens of which had a digital expression of value and turnover, have been distinguished as types of cryptocurrencies, virtual currencies, etc. It is worth noting that the introduction of the concept of "virtual assets" as a generalizing concept for various types of crypto-products, including cryptotokens, which have a digital expression of value and negotiability, has not yet allowed for a unified approach to the definition of types of such assets. It is suggested that the classification of virtual assets could help determine how types of virtual assets can be used in different economic and social contexts. The classification of virtual assets proposed by the author is based on the following features: the nature of their issuance (whether centralized or decentralized) and the type of crypto-tokens (investment tokens, service tokens, NFTs, Stablecoins, central bank digital currencies (CBDCs), cryptocurrencies, etc.). The article observed that the legal regulation of relations in the sphere of turnover of virtual assets with a centralized nature should be aimed at establishing requirements for issuers and entities providing services in the sphere of their turnover. Conversely, the legal regulation of relations in the sphere of turnover of virtual assets with a decentralized nature can be aimed only at entities providing services in this sphere and intending to carry out their activities legally, since in other cases it will have a declarative nature.

Keywords: cryptocurrencies, virtual currencies, virtual assets, cryptoassets, legal regulation, types, classification, investment tokens, utility tokens, non-fungible tokens, digital currencies of central banks, stablecoins.

Вступ. З прийняттям Закону України «Про віртуальні активи» від 17 лютого 2022 року № 2074-ІХ (далі – Закон № 2074-ІХ) питання, що стосуються відносин у сфері їх обороту, не набули остаточного вирішення. Український законодавець пропонує класифікацію таких активів залежно від їх забезпеченості: забезпечений віртуальний актив – віртуальний актив, що посвідчує майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав (пункт 3 статті 1), при цьому, під забезпеченням віртуального активу розуміється посвідчення ним майнових прав, зокрема прав вимоги на інші об'єкти цивільних прав, а під посвідченням майнових прав – підтвердження права власника забезпеченого віртуального активу вимагати об'єкт забезпечення (пункт 4 статті 4); незабезпечений віртуальний актив – віртуальний актив, що не посвідчує жодних майнових або немайнових прав (пункт 6 статті 1) [1]. Така класифікація не забезпечує належного правового регулювання в цій сфері, оскільки не надає законодавцю належних інструментів для врегулювання відносин у сфері обороту віртуальних активів.

Дослідженню видів віртуальних активів приділялася увага у документах міжнародних та зарубіжних інституцій (Європейського центрального банку, Управління з нагляду за операціями фінансового ринку Швейцарії (FINMA), Агентства з боротьби з фінансовими злочинами США (FinCEN) тощо), в законодавстві різних країн, в наукових дослідженнях А. Берні, Дж. Берні, А. Хендерсона, Н. Архірейської, О. Кучкової, Д. Власова, Н. Гуріної, Н. Пантелєєвої, Н. Рогової, А. Овчаренко, О. Кудя, Н. Хатнюка, Н. Побіянської, О. Черних, С. Грицай та інших, проте питання класифікації віртуальних активів залишається дискусійним.

Метою нашої статті є дослідження інституціональних, законодавчих та наукових підходів до визначення видів віртуальних активів, розробка власної класифікації таких активів та формулювання аргументів щодо того, який класифікаційний критерій повинен бути покладений для законодавчого застосування при визначенні видів віртуальних активів.

Матеріали та методи. Методологічну основу дослідження сформулювали методи та

прийоми наукового пізнання, комплексне застосування яких дозволило здійснити ґрунтовний аналіз інституціональних, правових та наукових досліджень, присвячених визначенню видів віртуальних активів (тощо) та їх класифікації. Формально-логічний метод дозволив виділити ті класифікаційні ознаки, за якими віртуальні активи поділяються на види. Метод аналізу автор використовував при вивченні наукових напрацювань у сфері дослідження як вітчизняних, так і зарубіжних учених та практиків, стану правового регулювання відповідних суспільних відносин у нашій державі та в інших країнах. Метод синтезу допоміг, зокрема, зробити висновки щодо доцільності удосконалення класифікації віртуальних активів в правовому полі України на сучасному етапі. Указані методи використовувалися у взаємозв'язку та взаємозалежності, що дозволило забезпечити повноту, всебічність та об'єктивність дослідження.

Результати. Термін «віртуальні активи» не є загальноживаним. Відповідно до пункту 1 статті 1 Закону № 2074-ІХ, віртуальні активи визначаються як нематеріальне благо, що є об'єктом цивільних прав, має вартість та виражене сукупністю даних в електронній формі, існування та оборотоздатність якого забезпечується системою забезпечення обороту віртуальних активів [1]. Для визначення таких активів в законодавстві різних країн в різні часові проміжки використовувалися терміни «криптовалюти», «віртуальні валюти», «криптоактиви» тощо, які і розділялися на види.

Так, Всесвітній економічний форум (ВЕФ) у своїх звітах по блокчейну і криптовалютам використовував термін «криптовалюти» та виділяв такі їх види: інвестиційні токени (англ. Security tokens), утилітарні токени (англ. Utility tokens) та валютні токени (англ. Currency tokens), які відносилися до видів криптовалюти. В Керівних принципах для запитів щодо нормативної бази для первинних пропозицій монет (Swiss Financial Market Supervisory Authority), виданих FINMA (Управлінням з нагляду за операціями фінансового ринку Швейцарії) 2018 року криптовалюти класифікувалися за критерієм функціонального застосування, відповідно якого виділялися

такі їх види: платіжні токени (payment tokens), сервісні токени (utility tokens), токени активів (asset tokens) та гібридні токени (hybrid tokens) [2]. У роз'ясненнях Європейського центрального банку 2015 року віртуальні валюти класифікувалися відповідно до їх взаємодії з законними платіжними засобами (або подібними інструментами) і до можливості використання для придбання матеріальних товарів і послуг на: 1) віртуальні валюти закритих схем – віртуальні валюти, які не мають взаємодії з фізичним світом, їх не можна отримати використовуючи законний платіжний засіб (або подібний інструмент), обміняти на законний платіжний засіб або використовувати для придбання товарів і послуг у фізичній економіці (наприклад, золото World of Warcraft (WoW), внутрішньоігрова віртуальна валюта, яку гравці WoW можуть використовувати для кращого оснащення своїх аватарів для досягнення більш високих рівнів у грі); 2) віртуальні валюти схем з односпрямованим потоком – віртуальні валюти, які можна придбати з допомогою фіатної валюти, але не можна конвертувати назад у фіатну валюту (наприклад, кредити Facebook або повітряні милі в клієнтських програмах авіакомпаній); 3) віртуальні валюти схем з двонаправленим потоком – віртуальні валюти, які користувачі можуть купувати та продавати за обмінним курсом з фіатною валютою, і які можна використовувати для покупки фізичних товарів і послуг (криптовалюти) [3]. В Правилах Агентства з боротьби з фінансовими злочинами США (FinCEN) до осіб, які адмініструють, обмінюють або використовують віртуальні валюти (англ. Application of FinCEN's Regulations to Persons Administering, Exchanging, or Using Virtual Currencies), віртуальні валюти розділяються на: а) віртуальну валюту (англ. Virtual Currency) (цифрове представлення вартості, що може використовуватися як засіб обміну, одиниця обліку або засіб збереження вартості, який не має статусу законного платіжного засобу у жодній юрисдикції, але приймається як оплата за товари або послуги або для передачі грошей); б) конвертовані віртуальні валюти (англ. Convertible Virtual Currencies) (віртуальні

валюти, які мають еквівалентну вартість у реальній валюті, або які можуть бути замінені на реальні валюти, товари або послуги (Bitcoin, Ethereum тощо) [3]. У «Керівних настановах щодо віртуальних валют», опублікованих Управлінням з фінансового регулювання та контролю Сполученого Королівства Великої Британії від 31 липня 2019 року виділяються такі їх види: 1) інвестиційні токени (надають права та зобов'язання, подібні до традиційних інструментів, таких як акції, боргові зобов'язання або паї (частки) в схемі колективного інвестування); 2) токени електронних грошей; 3) нерегульовані токени, які не емітуються та не підтримуються жодним центральним органом, розроблені та призначені для безпосереднього використання як засіб обміну, в тому числі обмінні токени, токени корисності тощо [4].

З переходом до поняття криптоактиви в Європейському Союзі стали виділяти їх види. У проміжному керівництві «Облік криптоактивів в системі національних рахунків, виданому Групою експертів по національним рахункам, в рамках співпраці Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), Статистичної служби ЄС (Євростат) та Європейської Економічної Комісії ООН (UNECE) (Документ 3.3 від 8 липня 2020 року) пропонується така класифікація криптоактивів: I. Криптоактиви, що виступають як загальний засіб платежу, до яких відносяться криптовалюти, які виступають як широковживаний засіб обміну. Такі криптовалюти, в свою чергу, поділяються на: 1) ті, що мають відповідне забезпечення (зобов'язання емітента (випущені органом грошово-кредитного регулювання), а також забезпечені стейблкойни); 2) ті, що не мають забезпечення. II. Платіжні токени – криптоактиви, які використовуються як засіб обігу виключно в рамках платформи чи мережі. Такі токени, в свою чергу, поділяються на: 1) ті, що мають відповідне забезпечення (токени підлягають викупу емітентом (тобто конвертуються емітентом в законні засоби платежу чи інший фінансовий актив); 2) ті, що не мають забезпечення (можуть бути куплені або отримані як винагорода в рамках платформи, виступаючи як платіж-

ний засіб у рамках платформи, але не можуть конвертуватися у законні засоби платежу чи інший фінансовий актив). III. Криптоактиви, що виконують функції цінних паперів, які дають право фінансової вимоги емітенту. У свою чергу вони поділяються на: 1) криптоактиви, що виконують функції боргових цінних паперів (які є підтвердженням боргу та корисні токени, що надають власникам доступ до товарів чи послуг у майбутньому; 2) акціонерні криптоактиви (які дають власникам право залишкової вимоги до суб'єкта, який їх випустив); 3) деривативні криптоактиви (які дають їх власникам право купити (або продати) певний фінансовий інструмент (традиційний чи криптографічний) або товар за заздалегідь встановленою ціною протягом певного періоду часу або у певну дату, або розрахуватися за конкретним правочином у конкретну дату. 4) криптоактиви, що виконують функцію засобу накопичення (які використовуються або можуть використовуватися як засіб накопичення). Вони поділяються на: 1) що мають відповідне забезпечення (стейблкоїни); 2) що не мають забезпечення (криптовалюти). V. Інші (криптоактиви, які виконують різні функції, наприклад, гібридні токени) [5].

У Законі Мальти «Про DLT-активи» 2018 року видами таких активів (Distributed Ledger Technology) визнано: віртуальний токен (англ. virtual token), під яким розуміється запис в цифровому середовищі, який не має цінності і не використовується за межами платформи, що функціонує шляхом застосування технології розподіленого реєстру, в рамках якої здійснюється випуск токенів, які емітент DLT-активів може обміняти на кошти виключно в межах цієї платформи (не охоплює електронні гроші); 2) віртуальний фінансовий актив (англ. virtual financial asset), який охоплює будь-який запис в цифровому середовищі, що використовується як засіб обміну, розрахункової одиниці або одиниці вартості і не являє собою електронні гроші, фінансовий інструмент чи віртуальний токен; 3) електронні гроші (англ. electronic money), де обов'язковим є наявність грошової вимоги до емітента у зв'язку

з переданням йому коштів; 4) фінансовий інструмент (financial instrument), що включає будь-які цінні папери, які можуть перебувати в обороті на ринку капіталів (акції, облигації), інструменти валютного ринку, паї інвестиційних фондів та інші фінансові продукти [6]. У зазначеному законі види DLT-активів визначаються залежно від типу криптопродукту, криптотокени яких мають цифрове вираження вартості та оборотоздатність, і залежно від цього встановлюються різні правові вимоги до діяльності емітентів віртуальних фінансових активів та суб'єктів, що надають послуги у сфері їх обороту, при цьому, лише до тих, які є резидентами Мальти.

В законодавстві штату Вашингтон, де використовується поняття «віртуальна валюта», виділяють такі її види: 1) централізована (має централізоване сховище або єдиний орган адміністрування, який контролює систему, випускає валюту, встановлює правила використання валюти, веде центральний реєстр платежів і вилучає віртуальну валюту з обігу); 2) децентралізована (не має такого централізованого сховища або єдиного органу адміністрування); 3) конвертована (має еквівалент реальної валюти та може бути обмінена на фіатну (наприклад, біткоїн)); 4) неконвертована (є специфічною для певного віртуального домену, і її не можна обміняти на фіатну валюту чи інші віртуальні валюти [7]. В цьому випадку законодавець застосував класифікаційні ознаки (забезпеченість та конвертованість) для визначення видів віртуальних валют і відповідно до сформував вимоги до діяльності емітентів віртуальних валют та суб'єктів, що надають послуги у сфері їх обороту.

У статті 1(1) глави першої Рішення Голови Управління з цінних паперів та товарів ОАЕ від 31 жовтня 2020 року № 23 «Про затвердження Положення про регулювання діяльності з криптоактивами» виділяють такі їх види: інвестиційні токени та товарні токени [8]. У зазначеному акті криптоактиви визначаються залежно від типу криптопродукту, криптотокени яких мають цифрове вираження вартості та оборотоздатність, і залежно від цього встановлюються різні правові вимоги до діяльності емітентів таких криптоактивів

та суб'єктів, що надають послуги у сфері їх обороту, при цьому, лише до резидентів ОАЕ.

5 жовтня 2022 року законодавці Європейського союзу погодили текст Регламенту (ЄС) 2023/1114 Європейського Парламенту та Ради від 31 травня 2023 року про ринки криптоактивів, а також внесення змін до Регламентів (ЄС) № 1093/2010 та (ЄС) № 1095/2010 та Директив 2013/36/ЄС та (ЄС) 2019/1937 (англ. Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets, and amending Regulations (EU) No1093/2010 and (EU) No1095/2010 and Directives 2013/36/EU and (EU) 2019/1937) (надалі – Регламент MiCA) який було розроблено з метою уніфікувати регулювання сфери криптовалютних активів [9]. В цьому документі криптоактиви класифікуються на три типи: криптоактиви, метою яких є стабілізація їх вартості за рахунок «прив'язки» до однієї офіційної валюти (токени електронних грошей) (англ. Electronic money tokens (EMTs)), функції яких подібні до функцій електронних грошей як визначено в Директиві 2009/110/ЄС, являють собою електронні сурогати монет та банкнот, і можуть використовуватися для здійснення платежів; криптоактиви, метою яких є стабілізація їх вартості шляхом «прив'язки» до іншої цінності або праву або їх комбінації, включаючи одну чи декілька офіційних валют (англ. Asset referenced tokens (ARTs)) (пункт (18) Преамбули); криптоактиви, відмінні від токенів, «прив'язаних» до активів та токенів електронних грошей, який охоплює широкий спектр криптоактивів, включаючи службові токени (пункт (18) Загальних положень) [9].

Суттєво різнилися й наукові підходи до визначення видів віртуальних активів (криптовалют, віртуальних валют, криптоактивів тощо).

Зарубіжні науковці А. Берні, Дж. Берні, А. Хендерсон (A. Burnie, J. Burnie, A. Henderson) (2018) розділяли криптовалюти на: криптотранзакції (англ. crypto-transactions) – криптовалюти, які призначені для операцій, пов'язаних із придбанням реальних товарів чи послуг, які розроблені для подолання залежності від центральних органів управління, скорочення кількості транзакцій, поліпшення масштабованості та підвищення ліквідності; криптопаливо (англ.

crypto-fuel) – криптовалюти, які дають можливість розробникам на їх основі (як паливо) створювати децентралізовані додатки на базі блокчейн, що працюють за принципом «розумних контрактів»; криптоваучери (англ. crypto-voucher) – криптовалюти, токени яких дають право на попередньо визначений актив [10, с. 43]. Українські науковці Н. Архірейська, О. Кучкова (2018) класифікували криптовалюту за такими ознаками: 1) за програмним кодом: з чистим алгоритмом хешування (форк SHA256); з вдосконаленим алгоритмом хешування (scrypt); з X-алгоритмом хешування (X-11, X-13, X-15 тощо); 2) за швидкістю транзакцій електронних монет: займає менше секунди; займає 2,5 хвилини; займає більше 2,5 хвилин; 3) за інфраструктурою: розвинена; нерозвинена [11]. Д. Власов (2018) поділяв криптовалюти на: 1) базові (біткоїни та ефір); 2) криптовалюта; 3) платформи; 4) службові токени; 5) інвестиційні токени; 6) криптотовари; 7) токени додатків або токени-жетони (аппкойни); 8) стейблкоїни [12]. Н. Гуріна (2020) класифікувала криптовалюти за такими критеріями: 1. За джерелом походження: одержані в результаті майнінгу; одержані в результаті купівлі-продажу, одержані в результаті обміну; 2. За цільовим призначенням: зберігання (утримання), використання (обмін-продаж); 3. За видами: а) криптотранзакції (англ. crypto transactions) – криптовалюти, які призначені для операцій, пов'язаних з придбанням реальних товарів чи послуг, які розроблені для подолання залежності від центральних органів управління, скорочення кількості транзакцій, поліпшення масштабованості та підвищення ліквідності (біткойн); б) криптопаливо (англ. crypto fuel) – криптовалюти, які дають розробникам на їх основі (як паливо) створювати децентралізовані додатки на базі блокчейн, що працюють за принципом розумних контрактів (Ethereum); в) криптоваучери (англ. crypto voucher) – криптовалюти, токени яких дають право на попередньо визначений актив (Tehter) [13, с. 46].

З появою терміну «віртуальні активи» та розгортанням дискусії навколо визначення його сутності, виділення видів криптовалют

та спроби їх класифікації частково втратили свою актуальність, оскільки в переважній більшості в наукових роботах стали виокремлюватися види віртуальних активів. Так, Н. Пантелєєва, Н. Рогова (2018) зазначали, що до видів віртуальних активів відносяться: 1) криптовалюта (Bitcoin, Ethereum, Monero та ін.); 2) токени (BAT, Civic, OmiseGO, ZRCoin, TRON, BCAP та ін.); 3) криптотовари (STORJ, FileCoin, Golem та ін.); 4) криптовалюти з фіксованою ціною (стейблкоїни) (Tether, Maker, Basecoin, Digix та ін.) [14, с. 33], тобто виділяли види віртуальних активів залежно від типу криптопродукту, криптотокени яких мають цифрове вираження вартості та оборотоздатність. Подібного підходу дотримувалася й А. Овчаренко (2020), яка виділяла такі види віртуальних активів: 1) віртуальні валюти (криптовалюти) (цифрове вираження вартості, не емітованої центральним банком або фінансовою установою, уповноваженою видавати електронні гроші); 2) віртуальні товари – нематеріальні об'єкти, які купуються користувачами соціальних мереж і онлайн-ігор, а тому не мають матеріальної цінності та не забезпечуються реальними активами (активи гравців віртуальних ігор: зброя, спорядження, артефакти, внутрішньоігрові гроші тощо) і є неконвертованими, адже використовуються в обмежених мережевих доменах; 3) віртуальні токени – записи в розподіленому реєстрі; 4) доменні імена як ідентифікатор юридичних або приватних осіб в Інтернеті [15, с. 99].

Зустрічається такий же підхід і в роботах інших науковців.

О. Кудь в 2020 році в своїй статті «Феномен віртуальних активів: економіко-правовий аспект» до віртуальних активів відносив токенизовані активи (вид віртуальних активів, що існують виключно в системі обліку цифрових даних на базі технології розподіленого реєстру у вигляді запису з ідентифікатором інформації, що є похідною від первинного активу) та криптоактиви (вид віртуальних активів, що існують виключно в системі обліку цифрових даних на базі технології розподіленого реєстру у вигляді запису з ідентифікатором інформації, що не є похідною від первинного

активу [16], а в статті «Класифікація віртуальних активів 2021 року науковець зазначив, що до віртуальних активів (а саме такого їх виду, як поліактиви системи обліку tokenів розподіленого реєстру, під якими він розуміє цифрове відображення майнового права, що виникає з прав кредитора та зобов'язань боржника договору з розпорядження первинним активом, і облік якого здійснюється за допомогою безлічі одиниць обліку), належать стейблкоїни (в разі, якщо в основі поліактиву лежить правочин із грошима як об'єктом майнових правовідносин), різного роду інвестиційні поліактиви (в основі яких знаходиться правочин із цінними паперами як об'єктом майнових правовідносин); такі поліактиви, що створюються для цілей проведення ICO (Initial coin offering – первісна пропозиція монет (tokenів розподіленого реєстру)), в основі яких знаходиться правочин з інформацією про майно як первинний актив тощо [17]. Н. Хатнюк, Н. Побіянська (2023) залежно від форми поділяють віртуальні активи на валютні токени (криптовалюти без права або мети інвестування), інвестиційні токени, які зазвичай надають права власності, права на відсотки чи дивіденди, пов'язані з веденням господарської діяльності, токени корисності, які полегшують доступ до якихось товарів чи послуг, але не є способом оплати інших товарів чи послуг; змішані типи, які можуть підпадати під більш, ніж одну з вищевказаних трьох категорій [18, с. 159].

У наукових роботах зустрічаються спроби класифікувати різні види віртуальних активів за певними ознаками. Наприклад, О. Черних (2021) залежно від емітента виділяє два основних види віртуальних активів: 1) суверенні, до яких відносяться CBDC; 2) приватні, які, в свою чергу, поділяються на криптовалюти, токени та гібридні активи, що поєднують деякі ознаки та властивості tokenів і валют одночасно [19]. С. Грицай (2022) залежно від забезпеченості поділяє віртуальні активи на забезпечені, тобто активи, що посвідчують майнові права, зокрема права вимоги на інші об'єкти цивільних прав (які він визначає як фінансові віртуальні активи), та незабезпечені віртуальні активи (віртуальні активи, що

не посвідчують жодних майнових або немайнових прав). В свою чергу, фінансові віртуальні активи науковець розділяє на забезпечені валютними цінностями та забезпечені цінними паперами або деривативними фінансовими інструментами [20, с. 68].

Наукові дослідження з визначення видів віртуальних активів та їх класифікації сприяли формуванню правового регулювання відносин у сфері їх обороту, дозволяли визначити ризики та потенціал доходності, що сприяло підвищенню рівня обізнаності інвесторів, можливості формування інвестиційної стратегії, дозволяло розробляти цілеспрямовані продукти та послуги, адаптовані під конкретні потреби та вимоги користувачів. Зокрема, виокремлена класифікаційна ознака для віртуальних активів залежно від їх забезпеченості вплинула на формування правового регулювання у сфері їх обороту в Україні – законодавець обрав її для визначення видів таких активів (забезпечені та незабезпечені). Проте відносини у сфері віртуальних активів є такими, що швидко змінюються, внаслідок чого така класифікація вже частково втратила актуальність.

Висновки. На наш погляд, для класифікації віртуальних активів на сучасному етапі при удосконаленні правового регулювання відносин у сфері їх обороту, доречно використовувати іншу класифікаційну ознаку – характер випуску таких активів (централізований чи децентралізований), тобто, наявність чи відсутність емітента. Правове регулювання відносин у сфері обороту віртуальних активів, що мають централізований характер, повинно бути спрямовано на встановлення вимог до емітентів та суб'єктів, що надають послуги у сфері їх обороту та суб'єктів, що здійснюватимуть контроль за у цій сфері, в той час як правове регулювання відносин у сфері обороту віртуальних активів, що мають децентралізований характер, може бути спрямоване лише на суб'єктів, що надають послуги у цій сфері (наприклад, обмін на фіатні валюти) і мають намір здійснювати свою діяльність легально, бо в інших випадках воно буде мати декларативний характер.

Крім цього, віртуальні активи можна класифікувати за типом криптовалют на інвестиційні токени, службові токени, NFT, стейблкоїни: цифрові валюти центробанків (CBDC), криптовалюти.

Література

1. Про віртуальні активи : Закон України 17.02.2022 р. № 2074-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text>.
2. Guidance for Enquiries Regarding the Regulatory Framework for Initial Coin Offerings (ICOs). *Swiss Financial Market Supervisory Authority (FINMA)*. 2018. 11 p.
3. Bank for International Settlements. “Digital currencies”, November 2015. URL: <https://www.bis.org/cpmi/publ/d137.htm>.
4. Application of FinCEN’s Regulations to Persons Administering, Exchanging, or Using Virtual Currencies. URL: <https://www.fincen.gov/resources/statutes-regulations/guidance/application-fincens-regulations-persons-administering>.
5. Gola C., Caponera A. “Policy issues on crypto-assets”, LIUC Papers in Economics 2019-7, Cattaneo University (LIUC). 2019. URL: <https://ideas.repec.org/p/liu/liucec/2019-7.html>.
6. Girasa R. Regulation of Cryptocurrencies and Blockchain Technologies: National and International Perspectives. Palgrave Macmillan, 2018. 274 p. URL: <https://www.palgrave.com/us/book/9783319785080>.
7. Washington State Department of Financial Institutions. Virtual Currency, Cryptocurrency, and Digital Assets Primer. URL: <https://dfi.wa.gov/consumers/virtual-currency/primer>.
8. Про регулювання діяльності з криптоактивами. Рішення Голови правління Управління з цінних паперів та товарів ОАЕ від 31 жовтня 2020 року № 23. URL: <https://bit.ly/3wxpGcK>.
9. Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets, and amending Regulations (EU) No 1093/2010 and (EU) No 1095/2010 and Directives 2013/36/EU and (EU) 2019/1937. URL: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj>.
10. Burnie A., Burnie J., Henderson A. Developing a cryptocurrency assessment framework: Function over form. *Ledger*. 2018. Vol. 3. P. 24–47. <https://doi.org/10.5915/LEDGER.2018.121>.
11. Архірейська Н. В., Кучкова О. В. Механізм функціонування криптовалют. URL: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-2_0-pages-407_413.pdf.

12. Власов Д. Які існують типи криптоактивів? URL: <https://probtc.info/materialy/37687/>.
13. Гуріна Н.В. Економічна сутність криптовалюти як методологічна передумова відображення її в бухгалтерському обліку. *Економічний вісник. Серія: фінанси, облік, оподаткування*. 2020. Вип. 5. С. 42–52. URL: <https://core.ac.uk/download/pdf/328113906.pdf>.
14. Пантелєєва Н.М., Рогова Н.В. Криптоактиви: проблеми типізації та регулювання. *Регулювання та перспективи ринку криптоактивів*: зб. матеріалів наукового форуму; 23 жовтня 2018 року, м. Київ. Київ : КНЕУ, 2018. С. 31–34.
15. Овчаренко А.С. Віртуальні активи як об'єкти фінансового моніторингу. *Вісник Запорізького національного університету. Юридичні науки*. 2020. № 3. С. 98–103. URL: <http://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-3-2020/14.pdf>.
16. Кудь О. О. Феномен віртуальних активів: економіко-правовий аспект. URL: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Fenomen_virtualnih_aktiviv_ekonomiko-pravovij_aspe.pdf.
17. Кудь О. О. Комплексна класифікація віртуальних активів. URL: <https://virtualasset.science/kompleksna-klasifikacziya-virtualnikh-aktiviv.pdf>.
18. Хатнюк Н.С., Побіянська Н.Б. Віртуальні активи як об'єкт майнових прав в Україні. *Право. UA*: науково-практичний журнал. Харків: ХНБУС, 2021. № 1. С. 106–111.
19. Черних О. С. Класифікація віртуальних активів в Україні. *Вища школа адвокатури НААУ*. 2021. URL: <https://www.hsa.org.ua/blog/klasifikatsiyavirtualnyh-aktiviv-v-ukrayini/>.
20. Грицай С. Правовий режим віртуальних активів в Україні. *Juris Europensis Scientia*. 2022 Вип. 2. С. 65–69. URL: http://jes.nuoua.od.ua/archive/2_2022/15.pdf.

References

1. Pro virtualni aktyvy: Zakon Ukrainy 17.02.2022 r. № 2074-IKh [On virtual assets: Law of Ukraine of February 17, 2022 No. 2074-IX]. Retrieved from: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2074-20#Text> [in Ukrainian].
2. Guidance for Enquiries Regarding the Regulatory Framework for Initial Coin Offerings (ICOs) (2018). *Swiss Financial Market Supervisory Authority (FINMA)*/ 11 p.
3. Bank for International Settlements (2015). “Digital currencies”, November 2015. Retrieved from: <https://www.bis.org/cpmi/publ/d137.htm>.
4. Application of FinCEN’s Regulations to Persons Administering, Exchanging, or Using Virtual Currencies. Retrieved from: <https://www.fincen.gov/resources/statutes-regulations/guidance/application-fincens-regulations-persons-administering>.
5. Gola, C., & Caponera, A. (2019). “Policy issues on crypto-assets”, LIUC Papers in Economics 2019-7, Cattaneo University (LIUC). Retrieved from: <https://ideas.repec.org/p/liu/liucec/2019-7.html>.
6. Girasa, R. (2018). *Regulation of Cryptocurrencies and Blockchain Technologies: National and International Perspectives*. Palgrave Macmillan. 274 p. Retrieved from: <https://www.palgrave.com/us/book/9783319785080>.
7. Washington State Department of Financial Institutions. *Virtual Currency, Cryptocurrency, and Digital Assets Primer*. Retrieved from: <https://dfi.wa.gov/consumers/virtual-currency/primer>.
8. On the regulation of activity with crypto assets. Decision of the Chairman of the Board of the UAE Securities and Commodities Authority of October 31, 2020 No. 23. Retrieved from: <https://bit.ly/3wXP6cK>.
9. Regulation (EU) 2023/1114 of the European Parliament and of the Council of 31 May 2023 on markets in crypto-assets, and amending Regulations (EU) No 1093/2010 and (EU) No 1095/2010 and Directives 2013/36/EU and (EU) 2019/1937. Retrieved from: <https://eur-lex.europa.eu/eli/reg/2023/1114/oj>.
10. Burnie, A., Burnie, J., & Henderson, A. (2018). Developing a cryptocurrency assessment framework: Function over form. *Ledger*. Vol. 3. P. 24–47. <https://doi.org/10.5915/LEDGER.2018.121>.
11. Arkhireiska, N.V., & Kuchkova, O.V. Mekhнизм funktsionuvannia kryptovaliut [The mechanism of functioning of cryptocurrencies]. Retrieved from: https://www.business-inform.net/export_pdf/business-inform-2019-2_0-pages-407_413.pdf [in Ukrainian].
12. Vlasov, D. Yaki isnuut typu kryptoaktyviv? [What are the types of cryptoassets?] Retrieved from: <https://probtc.info/materialy/37687/> [in Ukrainian].
13. Hurina, N.V. (2020). Ekonomichna sutnist kryptovaliuty yak metodolohichna peredumova vidobrazhennia yii v bukhgalterskomu obliku [The economic essence of cryptocurrency as a methodological prerequisite for its display in accounting]. *Ekonomichnyi visnyk. Serii: finansy, oblik, opodatkovannia*. Vyp. 5. S. 42–52. Retrieved from: <https://core.ac.uk/download/pdf/328113906.pdf> [in Ukrainian].
14. Pantielieieva, N.M., & Rohova, N.V. (2018). Kryptoaktyvy: problemy typizatsii ta rehuliuвання [Crypto assets: problems of typification and regulation]. *Rehuliuвання ta perspektyvy rynku kryptoaktyviv*: zb. materialiv naukovoho forumu; 23 zhovtnia 2018 roku, m. Kyiv. Kyiv : KNEU. S. 31–34 [in Ukrainian].

15. Ovcharenko, A.S. (2020). Virtualni aktyvy yak obiekty finansovoho monitorynhu [Virtual assets as objects of financial monitoring]. *Visnyk Zaporizkoho natsionalnoho universytetu. Yurydychni nauky*. № 3. S. 98–103. Retrieved from: <http://law.journalsofznu.zp.ua/archive/visnik-3-2020/14.pdf> [in Ukrainian].
16. Kud, O.O. Fenomen virtualnykh aktyviv: ekonomiko-pravovyi aspekt [The phenomenon of virtual assets: economic and legal aspect]. Retrieved from: file:///C:/Users/Admin/Downloads/Fenomen_virtualnih_aktiviv_ekonomiko-pravovij_aspe.pdf [in Ukrainian].
17. Kud, O.O. Kompleksna klasyfikatsiia virtualnykh aktyviv [Comprehensive classification of virtual assets]. Retrieved from: <https://virtualasset.science/kompleksna-klasifikaciya-virtualnikh-aktiviv.pdf> [in Ukrainian].
18. Khatniuk, N.S., & Pobiianska, N.B. (2021). Virtualni aktyvy yak ob'ekt mainovykh prav v Ukraini [Virtual assets as an object of property rights in Ukraine]. *Pravo.UA: naukovo-praktychnyi zhurnal*. Kharkiv: KhNVUS. №1. S.106–111 [in Ukrainian].
19. Chernykh, O.S. (2021). Klasyfikatsiia virtualnykh aktyviv v Ukraini [Classification of virtual assets in Ukraine]. *Vyshcha shkola advokatury NAAU*. Retrieved from: <https://www.hsa.org.ua/blog/klasyfikatsiyavirtualnyh-aktyviv-v-ukrayini/> [in Ukrainian].
20. Hrytsai, S. (2022). Pravovyi rezhym virtualnykh aktyviv v Ukraini [Legal regime of virtual assets in Ukraine]. *Juris Europensis Scientia*. Vyp. 2. S. 65–69. Retrieved from: http://jes.nuoua.od.ua/archive/2_2022/15.pdf [in Ukrainian].